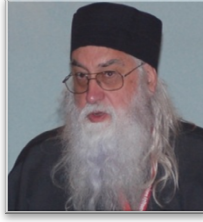

□ **Monah Kosmas Şart**
Ayoz San-Françiskalı İoanın adına manastır Kaliforniya

BÜÜNKÜ GAGAUZ DİLİ HEM DİN TEKSTLERİNİN ÇEVİRİLERİ

BUGÜNKÜ GAGAUZ DİLİ VE DİNİ METİNLERİN ÇEVİRİSİ

Gagauz dili, kaybelän türk dillerin birisi sayılêr. Nicä annadêr Todur Zanet:

İstoriya lüzgerleri hem devlet politikaları daatılar hem yok ettilär milletimizin taa çoyunu. İkiüz yılın içindä gagauzların sayısı 1 milion 200 bin insandan yaklaşık 200 binä düştü. Cenklär hem geopolitika oynunarı milletimizi Balkannardan Basarabiyaya, Basarabiyadan da Sibiriyeyä, Kazahstana, Kavkaza, Ukrainaya, Braziliyaya, Argentinaya hem taa başka erlerä daattılar, açlıklar hem asimilätiya politikasınan erittilär.¹

Doorusu, biz bilmeeriz, angı tarafa eser istoriya lüzgerleri. Elbetki, var nasıl essin nicä boran, angısı daadêr gagauz halkını hem dilini. Ama diil läüzüm düşünelim, ani ölä olacek, çünkü bileriz dä, ani kendi gagauzların plannarı var, dilinin geleceä olsun deyni. Bakalım ona, neyi yazêr Güllü Karanfil 'Gagauziyada Gagauz Dilinin Durumu' adında yazısında:

- Başkan hem onun yakınnarı bir örnek olup taa sık lafetsin gagauzça;
- Yöneticilerin uşakları bilsin gagauzça;
- Gagauz dilinin dooru kullanılması hem yazılması için terminologiya komisiyası açılsın;
- Devlet işçilerinä deyni gagauz dili kursları açılsın;
- Peydalansın gagauzça reklamalar, afişalar, tükan adları hem t.b.;
- Dişilsin sokak adları;
- Gagauziyanın bütün Üretmäk kurumlarında her yıl gagauz dili haftası geçirilsin (neredä türlü proramalardan kaarä üürenicilär hem üuredicilär biri-birinnän lafedilecäk salt gagauz dilindä)
- Okullarda zaamet, resim, güüdä terbiyesi hem muzıka urokları geçirilsin gagauz dilinä;
- Küülerdä hem kasabalarda yapılan yortular gagauz dilindä geçirilsin;
- Kasabalarda hem küülerdä Gagauz şairlerinnän buluşmaklar yapılsın;

Gagauzça çıkan kıyatların yaradıcılık kalitesinä taa islää bakılsın;

¹Gagauzluk. Chişäu: Pontos, 2010, s. 9.

- Gagauziyada yayınnanan her bir TV kanalında mutlak gagauzça programalar hazırlanılsın, GRTdä sä gençlär için gagauzça programalar yapılsın;
- 13. Gagauz dilindä gazeta tiparlansın hem saytlar açılsın;
- Kendini, dedesini sevän herbir gagauz aylesindä ana dilindä lafetsin!²

Hepsi bunnar—ii fikir. Ama var başka iş da, ani insan yapêr, gagauz dili kullanılsın deyni. Örnek, var rep zanaatçısı, Vitalii Manjul adında, angısı çalêr rep türküsü gagauz dilindä. O, salt bir tek örnek.

Da bu yazıda isteerim annadayım kısaca taa bir iş, ani yapılêr gagauzun tarafından hem yabancıнын tarafından, angıları işleer barabar, ani gagauz dili korunsun hem çiçeklensin deyni. Bu iş—doorusaltanatlı hristian tekstlerini çevirmäk, hem Bibliya hem dua kiyadı hem kiyat, ani kullanılêr klisedä. Bän kendim işçilerin birisiyim. Onuştan, var nasıl bän annadayım biraz bu iş için.

Dil, din, kultura

Din-herbir kulturanın önemni parçası. Gagauzların çoju doorusaltanatlı hristian.³ Başka taraftan, klisedä, liturgiyada, hem slujba, gagauz dili kullanılmaz, ama salt slavänca. Var gagauz popazlar, ani deer, ki gagauz dili yaramaz klisä için zerä:

[1] gagauz dili pek fukaara, onda yok nasıl ‘ayoz’ sözleri sölemää, [2] yok tradişiya, da insan bişey annamayacak [3] maana bozulacak. Onnar sayer, ani läözüm ötää dooru da klisä slavänçasında dua etmää, deyni o ‘pek ayož hem kurtuluşlu bir dil’.⁴

Var başka sebep da, ani kimi gagauz popazlar istämeer kullanmaa Eni Baalantıyı, ani var onlarda: zerä çevirili bir protestant pastorun tarafından. O çeviri için yok izin Moskvadan — neredä klisä başı var.

Läözüm da deyelim, ani gagauz dilinin kullanılışı—önemni tema, diil salt din için, ama ayrıca dil korunsun deyni. Onun lafında ‘Geçmiştä hem şındaki zamanda gagauz dilinin kullanılması klisedä hem hergünkü yaşamakta hem beklentilär’, İerey Sergiy Kopusçu annadêr çok ii bu faktı:

Büün gagauzlara deyni çok önemni dua etmää ana dilindä. Ozaman dua taa annaşılacak, da duaya katılacak diil sade ürek, ama akıl da. Öbür taraftan, bu olacak bir impuls gagauz dilinin ilerlemesi için. Klisä gagauzun yaşamasında büyük rol oynêr taa küçüklüündän, bunun için gagauz dilinin klisedä kullanılması doorudacak insanı gagauzça lafetmää diil sade Allahlan, ama biri-birinnän da.⁵

Ölä var gagauz, ani isteer kullansın dili klisedä iki sebebä deyni: din için hem dil için.

Hristian tekstleri — gagauz dilindä ne var büünkü gündä?

İrminci asirin başında protoierey Mihail Çakir çevirdi çok din tekslerini gagauz dilinä, nicä “M. Çakir gagauz dilinä çevirer bir sıra din kiyatlarını (‘Kilisenin kısa istoriyası,’ ‘Psalmalar’ ‘Yeni ayozların tarihi,’ ‘Eski ayozların tarihi,’ ‘Liturgiya,’ ‘Çasoslov,’ ‘Dualar,’ ‘Akafist’).”⁶ Açan yaptı bu işi, yoktu gagauz orfografiyası. Onun için kullandı romın orfografiyasını bu kiyatlar için. Onuştan büünkü gagauz zorlan okuyêr onnarı. Vereyim bir örnek, üçüncü psalma, onun psaltirindän:

² <http://www.bizimyazi.com/?p=1092> adresindä bulunmuş, 16.10.2013.

³ Var protestantlar. Nicä görevez, bu fakt önemni bizim diskusiyamız için.

⁴ E-pošta, ani Viktor Kopusçu yolladı bana, 23.3.2013.

⁵ Bän läözüm deyeyim ‘saa olunuz’ Boba Sergiyä, ani yolladı bu lafin tekstini geçän yıl açan verdi onu bir konušta angısı bulundu Ankarada. Bu konuş, bir yuvarlak masa, oldu Küçük ayın 21-dä, 2012.

⁶ Güllü Karanfil, *Gagauziyada Gagauz Dilinin Durumu*.

1. Ei, Saabi, necadar cioclandâ benim duşmanlarâm. Cioclar calcâerlar benim iustiumea.
2. Cio (cioclar) deerlar benim djanâma: Allah tarafândan ona ioctur curtuluş (curtulmac).
3. Ama Sean, Saabi, benim Eardamjim—sean benim şanâmsân, Hani benim başimâ caldârâersân (coruersân).
4. Bean sesimlean (aazâmlan) Saabiea ciardâm, hemda O işitti beni Onun aios bairândan.
5. Onuştan, bean eattâm, hem uiudum, calctâm, zerea beni Saabi coruer.
6. Onuştan corcmam halclarân onbinlerindean, hani dozdolai (hertaraftan) calcândâlar benim iustiumea.
7. Ei Saabi, calc, ei benim Allahâm, curtar beni, zerea Sean urdun djumlea duşmanlarân cenesinea, hem da dinsizlerin dişlerini cârdân.
8. Saabidean dir curtuluş Senin insanân iustiunde—dir Senin berechetin (eisiozlemean).

Var da taa eni din kiyatları, Moskvadaki Bibliyayı çevirân İnstitut tarafından basılı. Onnar tiparladılar Bibliya Uşaklara Deyni, Eni Baalantı, hem Altı Psalmalık.⁷ Bu kiyatları halk okumuş evlerindâ. Başka taraftansa, dediimiz gibi, var gagauz doorusaltanatlı popaz, ani istâmeer kullanmaa Eni Baalantıyı, zerâ çevirilmiş bir protestanttan. Onuştan, eni çeviri hazırlanêr Eni Baalantı için hem psalmalar için, angısınin temeli protoierey Mihail Çakirin çevirileri. Vereyim nicâ örnek aynı psalma (üçüncü), büünkü orfografiyasında:

1. Ey, Saabi, nekadar çoklandı benim duşmanlarım. Çoklar kalkıyerlar benim üstümâ.
2. Çok (çoklar) deerlâr benim canıma: Allah tarafından ona yoktur kurtuluş (kurtulmak).
3. Ama Sân, Saabi, benim Yardımcım—Sân benim şanımsın, ani benim başımı kaldırıyersın (koruyêrsın).
4. Bân sesimlân (aazımlan) Saabiyâ çaardım, hem dâ O işitti beni Onun ayoz bayırından.
5. Onuştan, bân yattım, hem uyudum, kalktım, zerâ beni Saabi koruyêr.
6. Onuştan korkmam halkların onbinlerindân, ani dozdolay (her taraftan) kalkındılar benim üstümâ.
7. Ey Saabi, kalk, ey benim Allahım, kurtar beni, zerâ Sân urdun cümlâ duşmanların çenesinâ, hem dâ dinsizlerin dişlerini kırdın.
8. Saabidândir kurtuluş Senin insanın üstündâdir Senin bereketin (iisözlemân).

Var nasıl görelim, ani bu çeviriyâ taa iş lââzım, zerâ var çok variant bir tek laf için, örnek ‘çok’ hem ‘çoklar’, ‘kurtuluş’ hem ‘kurtulmak’, ‘kaldırıyersın’ hem ‘koruyêrsın’, ‘sesimlân’ hem ‘aazımlan’ hem başka. Ölä ilkin biz lââzım seçelim variantlardan.

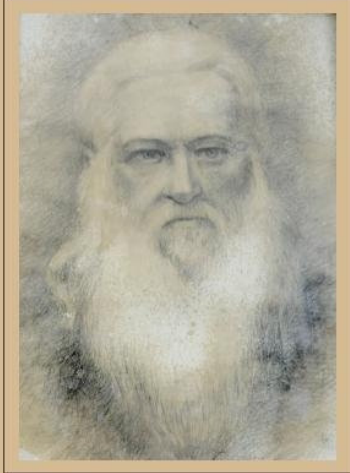
Ondan sora, isteeriz iileştirelim bu tesktleri parça-parça, hem doorudalım onnarı arhaik tekstlerâ karşı. Ölä, umut ederiz, ani olacak ii çevirilâr, angılarını gagauz doorusaltanatlı popaz beensin.

Yayıma Hazırlayan: Edanur Sağlam

⁷ Var da Dua Kiyadı Uşaklara Deyni, ani hazırlayıp bastırdı İerey Sergiy Kopusçu hem Viktor Kopusçu. Bu gözâl kiyatçık basılı onnardan Komratta.

Протоиерей Михаил Чакир: служение Богу и ближним | Октавиан Мошин, Виктор Копуцу

Октавиан Мошин Виктор Копуцу

**ПРОТОИЕРЕЙ
 МИХАИЛ ЧАКИР:**
 служение Богу и ближним

Мы смотрели с изумлением на этот дуб, измученный временем и болезнями, и сердце наполнялось неизмеримой силой работать бескорыстно и самоотверженно, чтобы быть достойным этого человека.

Н. Костенко о протоиерее Михаиле Чакире

Oktavian Moşin, Viktır Kopusçu, Proteierey Mixil Çakir slujeniye Bogu i blijnim

<p style="text-align: center;">Ps. 2</p> <p>4. (boearlar) barabar danâşierlar Saabiea (Allah) carşi hem da Onun Eaalannâşina (Hristosuna) carşi, (hem deerlar):</p> <p>3. biz earalâm (coparalâm) onlarân baglarânâ (baalantâlarânâ hemda aatalâm iustiumiuzdean (iuzerimizdean) boiundurucularânâ) (onlarân sindjirlerini).</p> <p>4. Ghioclerdea eaşaeen ghiuledjec (onlarân heşabâna). Saabi onlarâ aeacларâ allâna aladjac (zevçlenedjec).</p> <p>5. O zaman (Saabi) onlara iufcheilean sioledjec hemda câzgânlâclan (sertliclean) onlarâ sarsâladjec (şaşardadjectâr).</p> <p>6. Zerea ştea Onun (Allahân) tarafândan Bean Pağişah conuldum Sionun iustiunea, Onun aios bairânân iustiunea.</p> <p>7. Bean haberleim Saabinin şamarlamasânâ: Saabi bana dedi: Sean sin Benim Oolum; Bean Seni bu ghiun doodurdum (duurdum).</p> <p>8. Isteeasin Bendeam, hem Bean veredjeam sana miletleri (insanlarâ) mera (varlâc) hem da erin (diunneanân) şânârlarânâ (semtilerini) zapetmeac için.</p> <p>9. Sean onlarâ ghiudjean demir baştonlan, hem da cârabilirsın ciolmecci cabânâ ghibi.</p> <p>10. Onuştan siz, padişahlar, acâllanân (fichirilenin) hem siz erin haçhimleri (daava çesidjileri) iurenin nasaat.</p> <p>11. <i>Corcuilan Saabiea izmet-ediniz hemda (Onun ioniunde) sevinin titremeclean.</i></p> <p>12. Iurenmec (nasaat) cabul-ediniz, çhi olmaia Saabi iufchelenmesin, hem da çhi siz — da olmaea caibolmaeasânâz (sizin) iolunuzda, zerea tez tuuşur Onun iufçesi. <i>Nemutludur hepsinlere onlara, hangâlarâ Ona umut-edearlar.</i></p> <p style="text-align: center;">PSALOM 3.</p> <p>1. Ei Saabi, necadar cioclandâ benim duşman-</p>	<p style="text-align: center;">Ps. 3</p> <p>larâm. Cioclar calcâerlar benim iustiumea.</p> <p>2. Cio (cioclar) deerlar benim djanâma: Allah tarafândan ona ioctur curtuuş (curtulmac).</p> <p>3. Ama Sean, Saabi, benim Eardamdjim — sean benim şanâmsân, Hani benim başimâ caldârâersân (coruersân).</p> <p>4. Bean sesimlean (aazâmlan) Saabiea ciardâm, hemda O işitti beni Onun aios bairândan.</p> <p>5. Onuştan, bean eattâm hem ioriudium, calctâm, zerea beni Saabi coruer,</p> <p>6. Onuştan coremam halclarân onbinlerindean, hani dozdolai (hertaraftan) calcândâlar benim iustiumea.</p> <p>7. <i>Ei Saabi, calc, ei benim Allahâm, curtar beni, zerea Sean urdun djumlea duşmanlarân çenesine, hem da dinsizlerin dişlerini cârdân.</i></p> <p>8. <i>Saabidean dir curtuuş Senin insanân iustiunde — dir Senin bereçetin (eisiozlemean) (Şiuchiur) Şan.</i></p> <p style="text-align: center;">PSALOM 4.</p> <p>1. Ei benim dooruluumun Allahâ, acean bean ciarâerâm, işit beni, Sean beni cicardân (ghenişlettin) dar erdean (şâclettean). Hani ben, işit benim duamâ.</p> <p>2. Be adam oolarâ, nezamanadac aar-iurecli oladjanâz, nezamanadabenim şanâm docunmactc olodjac? Nezamana caa dar sevedjeniz boşluc (batâlâc) hem araidjanâz ealanlarâ?</p> <p>3. Bilin (bileasiniz), çhi Saabi airdâ (şeriflendirdi) Çhendisinea izmeçearâ, hani dooruluclur, hemda Saabi işideer beni, acean bean ciaraerâm Onu.</p> <p>4. Siz, iufchelenip ghiunah eapmain, eataclaranâzda eatânja iureclerini-zdea hesap-ediniz ghiunahlar için hemda pişman olun (dindirmec bulun).</p> <p>5. Dooruluc curbanânâ ghetirin, hem Saabiea dua — edin.</p> <p>6. Cioo deerlar: eilicleri bizea çhim ghetiredjectir</p>
---	--

Psalom 3, Psalom 4

About Author

Monk Cosmas (Shartz) was born in the 1950's and was raised Methodist as a son of a minister. Soon after he entered college he drifted away from Christianity, seduced by the allurements of secularism and decadence, and spent many years in the spiritual far country. He entered the Greek Orthodox Church in 1996, therefore, as a repentant sinner. He is a tonsured reader. In 2004 he joined the brotherhood of the Monastery of St. John of Shanghai and San Francisco. He was tonsured to the small schema on March 20, 2008. His obediences at the monastery include duties for the monastery's publication division, Divine Ascent Press. He is also active in the Orthodox Christian Prison Ministry, keeping up correspondence with several people in prison and supplying the OCPM website with inspiring and challenge articles.

Institute for Bible Translation, Russia/CIS

26.02.14 | Open lecture of C. Schartz at the Institute for Bible Translation

On 25 February, 2014, Fr. Cosmas Shartz, an Orthodox monk from the Monastery of St. John of San Francisco (Manton, CA), gave a talk to the IBT staff and assembled guests. Fr. Cosmas shared his experience of working in the late 1990s and early 2000s to produce the English-language Orthodox Study Bible. The full title of this publication is [The Orthodox Study Bible: Ancient Christianity Speaks to Today's World](#). It took a dedicated team of translators, editors and theologians more than a decade to produce this volume, which contains the text of the Bible together with Orthodox commentary, explanatory articles, prayers, illustrations, maps, etc. Fr. Cosmas, a scholar of ancient Greek, participated in the project as a translator, editor and coordinator. It was very interesting and valuable to hear his internal perspective on the history of the Orthodox Study Bible and the problems that had to be overcome in order to make it a reality.

Fr. Cosmas was invited by IBT to come to Moscow in order to take part in the Gagauz Bible translation project (southern Moldova), since he also knows the Gagauz language. Fr. Cosmas has agreed to serve as an exegetical advisor for the Gagauz project to produce a liturgical translation of the Gospels for use in the Orthodox Church in Gagauzia.